

ŽIVILO NA ZATOŽNI KLOPI

dr. Tatjana Vrščaj
Vodošek

Mercator IP d.o.o.
Služba varna hrana
in interna kontrola

Mercator

že 65 let

Tematika

- I. Uvod
- II. Zakonodaja
- III. Praksa in izkušnje v Mercatorju
- IV. Zaključek

I. Uvod

- **Hrana + zrak + voda** = osnovne dobrine življenja ljudi in vseh ostalih bitij na Zemlji

I. Uvod

- **potrošniki danes**: zahtevnejši-izobraženi-racionalni
- **?**: Ali se potrošniki pri racionalizaciji nakupov in možnostjo dostopanja do različnih informacij o živilih, zavedajo pomena **dobrine VARNA HRANA?**

I. Uvod

I. Uvod

- **Zakonodaja** - vsi nosilci živilske dejavnosti (NŽD) **MORAJO** zagotavljati skladna in varna živila
- temelj je učinkovit notranji nadzor na načelih sistema HACCP

I. Uvod

- Recesija - kakovost surovin, frekvenca monitoringa
- Dejstvo: **prehranske afere se dogajajo:**
  - 100 % varnosti žal ni
  - velik vpliv na zdravje potrošnikov
  - razkrijejo goljufive ali zavajajoče postopke
- Hote ali nehote **ČLOVEK predstavlja NAJVEČJE TVEGANJE** za varnost živil

II. Zakonodaja

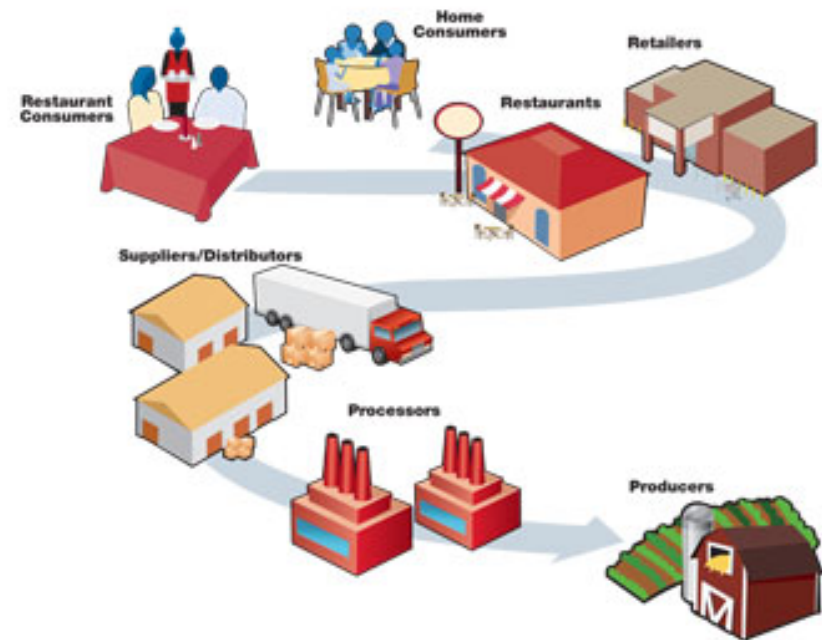

- **Uredba (ES) št. 178/2002** o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane:
  - obravnava splošna načela in zahteve živilske zakonodaje
  - ustanovila Evropsko agencijo za varnost hrane
  - določa postopke, ki zagotavljajo varnost hrane in krme
  - prost pretok varnih in kakovostnih živil ter krme pomemben vidik notranjega trga EU

II. Zakonodaja

- Za zagotavljanje varnosti živil je potrebno obravnavati vse vidike proizvodnje v živilski verigi in zagotavljanje neprekinjene hladjene verige, če je to za določeno hrano, pomembno
- **Živilska veriga = primarna pridelava + predelava + prodajo do potrošnikov**
- Vsak člen živilske verige ima potencialen vpliv na varnost živil

II. Zakonodaja

- **ANALIZA TVEGANJA:**

- ocena tveganja
- obvladovanje tveganja
- obveščanje o tveganju

- zagotavlja sistematično metodologijo za določitev učinkovitih, primernih in ciljanih ukrepov za varovanje zdravja potrošnikov
- je temelj živilske zakonodaje za namen zmanjšanja, odprave ali preprečitve tveganja za zdravje

II. Zakonodaja

- **PREVIDNOSTNO NAČELO** zagotavlja varovanje zdravja v EU - povzročilo ovire pri prostem pretoku živil in krme.
- Horizontalno sprejeta zakonodaja za področje varnosti živil v nekaterih državah članicah EU in uporaba različnih meril za ugotavljanje varnosti povzroča ovire pri trgovanju z živili in krmo.

II. Zakonodaja

- Evropska agencija za varnost hrane (Agencija) - okrepitev sistema znanstvene in strokovne podpore
- Agencija nosi vlogo neodvisnega znanstvenega referenčnega središča pri presoji tveganja
- Agencija prispeva k zagotavljanju nemotenega delovanja notranjega trga EU

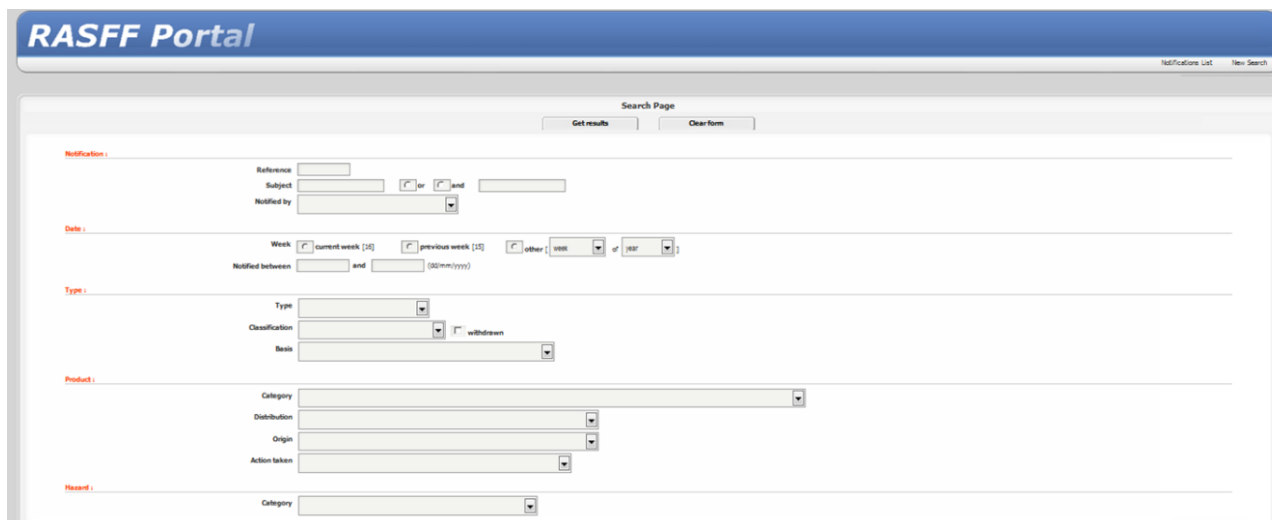

II. Zakonodaja

- V EU zakonodajno vpeljan sistem za hitro obveščanje že od leta 1992 - le za živila
- Živilske afere - uredba uzakonila Sistem hitrega obveščanja za živila in krmo RASFF

<http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/>

<https://webgate.ec.europa.eu/rasff-window/portal>

The screenshot shows the RASFF Portal search interface. At the top, there is a blue header with the text "RASFF Portal" and a "Notifications List" link. Below the header is a search bar with a "Search Page" label and "Get results" and "Clear form" buttons. The search criteria are organized into sections: "Notification" (Reference, Subject, Notified by), "Date" (Week, Notified between), "Type" (Type, Classification, Basis), "Product" (Category, Distribution, Origin, Action taken), and "Keyword" (Category). Each section contains input fields and dropdown menus for filtering search results.

II. Zakonodaja

- Uredba definira zahteve glede:
  - varnosti živil
  - pristojnosti
  - sledljivosti
  - odgovornost NŽD za živila ter
  - odgovornost nosilcev dejavnosti proizvodnje krme.
- Živila, ki niso varna, se ne smejo dajati v promet
- Živilo ni varno (14. člen-zahteve glede varnosti živil):
  - če je škodljivo za zdravje ali
  - neustrezno za prehrano ljudi.

II. Zakonodaja

- **SLEDLJIVOST** ključna zahteva v vseh fazah pridelave, predelave in distribucije za vsa živila, krmo, živali za pridobivanje hrane in vse druge snovi namenjene uporabi za živila ali krmo
- Uporablja se pristop »korak nazaj-korak naprej«

II. Zakonodaja

- če NŽD presodi ali utemeljeno meni, da živilo, ki ga je uvozil, pridelal, predelal, proizvedel ali distribuiral, ni v skladu z zahtevami varnosti živil, mora takoj sprožiti postopke za **UMIK** živila iz promet, če živilo ni več pod neposrednim nadzorom začetnega nosilca živilske dejavnosti ter o tem obvesti pristojne organe
- če je izdelek že v rokah potrošnikov, NŽD učinkovito in natančno obvesti potrošnike o razlogih za umik živila in po potrebi **ODPOKLIČE** že dobavljen izdelek, če drugi ukrepi ne zadoščajo za doseganje visoke ravni varovanja zdravja

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- Trgovci - zadnji člen verige NŽD imamo z umikom/ odpoklicem (U/O) veliko več izkušenj kot ostali NŽD

leto	Št. aktivnosti U/	Št.	Rasff
2010	53	38	56
2011	62	20	39
2012	31	29	39
2013	22	20	28
2014	13	7	8

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- Recesija - racionalizacija procesov pri vseh NŽD - kakovost surovin, monitoring - kritična točka
- Racionalizacija nadzornih organov (2013/2012 za 29% manj uradnega nadzora)
- Mercator v letu 2014 skoraj potrojil sredstva za lastni monitoring

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- **Iniciatorji U/O:**
  - državni monitoring (UVHVVR, ZIRS, TIRS)
  - dobavitelji/proizvajalci
  - lastni monitoring
  - potrošniki
- najpogosteje živila rastlinskega izvora
- **najpogostejši vzroki U/O živil:**
  - nedeklarirani alergeni
  - kemijska onesnaževala, najpogosteje mikotoksini

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- Kriteriji aktivnosti U/O:

1. VARNOST POTROŠNIKOV

2. omejitev gospodarske škode

Za pravočasno in učinkovito ukrepanje je verodostojna informacija ter njen prenos do vseh deležnikov temeljnega pomena!

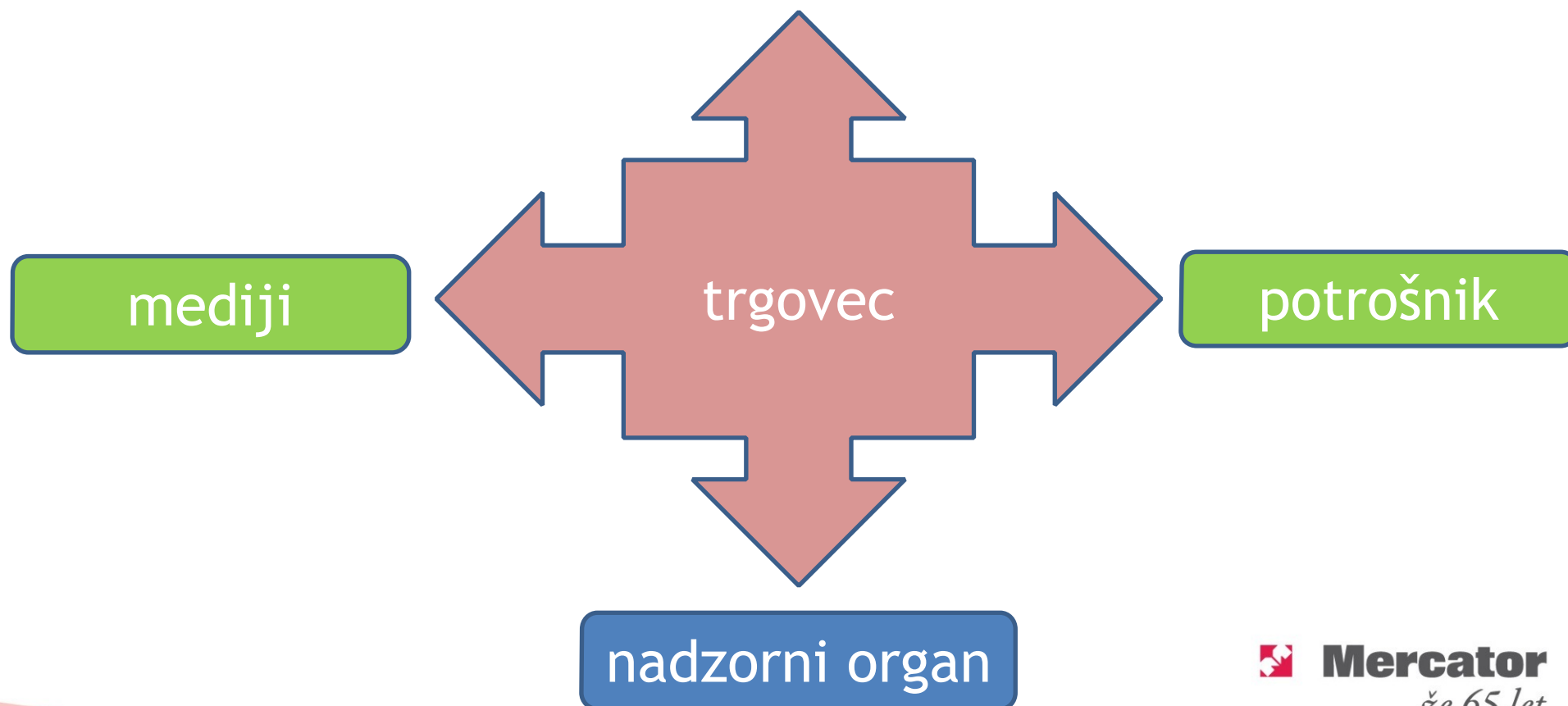

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- **ODPRT DIALOG** z vsemi deležniki - osnova za učinkovit U/O:

dobavitelj = pridelovalec/proizvajalec/
distributer

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- Siva cona - nejasnost definicije U/O
- Različna tolmačenja in ukrepanja - enačenje obeh aktivnosti, umiki po načelu odpoklica, prostovoljni odpoklici itd.
- Različno ukrepanje ob enakih stopnjah nevarnosti
- Dojemanje U/O potrošnikov in medijev negativno
- Obveščanje javnosti & mediji - kje in kaj - šok novice

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- **Status nevarno živilo škodljivo za zdravje** - zakonodajne norme obstajajo (npr. mikotoksini, PAO)
- **Status nevarno živilo neprimerno za uživanje** - pomanjkanje zakonodajnih norm - osnova za odločitve - komunikacija med deležniki (npr. plesen, žarkost)
- Ocena tveganja pomanjkanja

ščer

e -

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- V veliki večini potrošnik dejansko ne prejme informacije, kako nevarno je živilo - ustvarjanje panike in dolgotrajne nepotrebne gospodarske škode (npr. riževi vaflji 2012)
- Ob povečanem številu odpoklicev v primeru nizkega tveganja potrošnik zelo verjetno postane imun na informacije ob sporočanju javnosti o odpoklicu-neučinkovitost sistema

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

Vprašanje
1. Ali se vsebina nevarnega izdelka lahko pojavlja tudi v drugih lotih/serijah?
2. Če se (ne)varen lot izdelka pojavlja z različnimi roki uporabnosti, ali je potrebno izločiti vse izdelke?
3. Ali se nevaren izdelek uporablja kot surovina ali končni izdelek v maloprodaji ali gostinstvu ali proizvodnji ali Mercator IP?
4. Ali imamo v prodaji podoben izdelek istega dobavitelja?
5. Ali imamo v prodaji podoben izdelek drugega dobavitelja?
6. Ali gre za izdelek, za katerega se zahteva hladna veriga (zamrznjeno blago)?
7. Ali obstajajo izdelki drugega ali enakega dobavitelja z različnim poreklom in ta ni sporen, je pa vezan na enako šifro GOLD ali GTIN?
8. Kolikšna je ocenjena količina prodanih neskladnih proizvodov?
9. Ali je lahko izpostavljena posebej ranljiva skupina prebivalstva (otroci, nosečnice, starejši...)

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju

- Poleg obveščanja v javnih medijih in internetu standardizirano obvestilo za potrošnike tudi na prodajnem mestu

OPOZORILO dobavitelj / proizvajalec:
Petlja d.o.o., Ob Dravi 3a,
2250 Ptuj

ODPOKLIC IZDELKA
28.3.2014

Spoštovani potrošniki!

Obveščamo vas, da izdelek KEKS ŠTRUDLE FIGA 252G, s črtno kodo 8606106300109, **vsi loti in vsi roki uporabe**, ni skladen zaradi presežene vrednosti ohratoksina A.
Omenjeni izdelek smo izločili s polic.

Potrošnike, ki so izdelek kupili, pa pozivamo, da ga ne uporabljajo, in ga lahko vrnejo v katerokoli Mercatorjevo poslovalnico, kjer ga bomo zamenjali ali povrnili kupnino.

Petlja d.o.o., Ob Dravi 3a, 2250 Ptuj
g. Branko Rojs (041 628 956)

Za nevšečnosti se kupcem iskreno opravičujemo!

 Mercator TMP-05-0013

III. Praksa & Izkušnje v Mercatorju - IZBOLJŠAVE

---

1. Smernice za izvajanje odpoklica in umika živil
2. Enoten pristop nadzornih organov glede na Uredbo 178/2002
3. Preverjanje nadzornega organa pri katerih vseh trgovcih je bil ne-varen izdelek v prodaji
4. Sledljivost vzorcev na analiznih poročilih laboratorijev - črtna koda, proizvajalec, rok uporabnosti, lot
5. Status izdelka varen/ne-varen na analiznih poročilih laboratorijev
6. Obrazložitev potrošnikom in medijem s strani strokovnih organizacij (NIJZ&NLZOH) o vzroku in vplivu na zdravje
7. Uporaba črtne kode na portalu RASFF - praksa RAPEX
8. Skupni portal državnega monitoringa - analizna poročila za NŽD
9. Skupni portal o vseh U/O v Sloveniji

V. Zaključek

Izobraževanje
potrošnikov o
živilih

V. Zaključek

Zavedanje dobrine VARNA HRANA

Team Food Safety

Building a Community for Food Safety Educators

Človek predstavlja za varnost živil največje tveganje

V. Zaključek

---

odpoklic@mercator.si

Naj prejmemo zelo malo pošte
ker imamo **VSI NŽD**
dejansko vpeljan učinkovit sistem HACCP!

